

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ, номзоди илмҳои иқтисодӣ, дотсент Бабаджанов Рустам Мирзоевич ба кори диссертациони Давлатов Сорбон Назримадович дар мавзӯи “Идоракунии сармояи инсонӣ дар шароити зудтағйирёбандаи ҷаҳонишавии иқтисодӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)”, ки барои дарёфти дараҷаи номзоди илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.05 – иқтисодиёт ва идоракунии хоҷагии халқ: менеҷмент пешниҳод шудааст.

1. Муҳимияти мавзӯи таҳқиқот.

Масъалаҳои ташаккул, рушд ва истифодаи сармояи инсонӣ дар маркази диққати сиёсати иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор доранд.

Ин дар Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то 2030, дар Барномаи миёнамӯҳлати рушди кишвар барои солҳои 2016-2020 ва таҳияи лоиҳаи Барномаи миёнамӯҳлати рушди Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025 равшан инъикос ёфтааст.

Дар ин ҳуҷҷатҳо боби махсус – “Рушди сармояи инсонӣ ва беҳтар намудани сифати хизматрасониҳои бахши иҷтимоӣ” қайд карда шудааст. Ҳамзамон, рушди сармояи инсонӣ дар Тоҷикистон ҳалли чунин мушкилотро дар назар дорад: идораи равандҳои демографӣ; шуғли пурмаҳсул; сифати маориф ва илм; солимии аҳоли ва дарозумрӣ; ҳифзи иҷтимоӣ, ва ғайра.

Аз ин ҷиҳат, кори диссертациони Давлатов С.Н. оид ба таҳлили назариявии рушди идоранамоии захираи инсонӣ, нақшу аҳаммияти он дар рушд ва инкишофёбии иқтисодиёт, арзёбии вазъи муосир ва таҳияи чорабиниҳо оид ба мукамалгардонии механизмҳои ташаккулёбӣ ва инкишофи сармояи инсонӣ дар шароити талаботи зудтағйирёбандаи аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон (с.3-4), аҳамият аст, ва тавачҷӯҳи зиёди илмӣ ва амалӣ дорад.

2. Сатҳи асосноккунии дастовардҳои илмӣ, хулоса ва пешниҳодҳои дар диссертатсия омада.

Ҳангоми гузаронидани таҳқиқотҳо асарҳои классиконӣ назарияи иқтисодӣ, олимони муосири хориҷӣ ва ватанӣ оид ба идоракунии сармоияи инсонӣ дар бозори меҳнат, равандҳои демографӣ ва шуғл, хусусиятҳо, шартҳо ва нақши онҳо дар рушди иқтисодӣ, ва таҳлили онҳо истифода шудаанд. Дар диссертатсия қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, санадҳои меъёрию ҳуқуқи истифода шуда ба сифати сарчашмаҳои аввалияи иттилоот маводҳои ҳисоботи оморӣ, конфронсҳои илмию амалӣ қорбаст гардидаанд.

3. Эътиборнокӣ ва навоари илмӣ диссертатсия аз омӯзиши муқаррароти илмӣ-назариявӣ таҳлили масъалаҳои раванди ҷараёнҳои идоракунии сармоияи инсонӣ буда, бо натиҷаҳои зерин, ки дар раванди таҳқиқот ба даст оварда шудаанд, муайян карда шудааст. Муаллиф кӯшиш ба харҷ додааст, ки илман ва амалан яъне дар таҳқиқотҳо моҳияти масъалаҳои ҷараёнҳои таҳлили масъалаҳои раванди ҷараёнҳои идоракунии сармоияи инсонӣ буда, бо натиҷаҳои зерин, ки дар раванди таҳқиқот ба даст оварда шудаанд, муайян карда шудааст. дар давраи ҳозира инъикос намудааст, ки он яке аз масъалаҳои муҳими мубрами рӯз ба ҳисоб меравад.

4. Мазмуни қор. Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия.

Сохтори диссертатсия дар асоси мақсаду вазифаҳои дар он гузошташуда муайян карда шудааст. Диссертатсия аз муқаддима, се боб, хулоса ва пешниҳодот, рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат буда, дар 171 саҳифаи ҳуруфчинии компютерӣ ифода ёфта, дар он 12 ҷадвал ва 13 расм инъикос гардидаанд. Рӯйхати библиографӣ аз 174 номгӯй (аз он ҷумла - 13 нашрияи ҳуди довталаб) иборат аст.

Дар муқаддима муҳимият ва мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ асоснок карда шуда, объект, предмет ва вазифаҳои таҳқиқот мушаххас гардида, аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот бозгӯӣ шудааст.

Дар боби аввал - «Асосҳои назариявӣ-концептуалии идоракунии рушди сармояи инсонӣ дар шароити ҷаҳонишавии иқтисодӣ» таҷрибаҳои ва инкишофҳои назарияи идоракунии сармояи инсонӣ дар шароити ҷаҳонишавии иқтисодӣ; нақши сармояи инсонӣ дар рушди идоранамоии иқтисодии муосир, ва таҷрибаи мамолики хориҷӣ оид ба омӯзиш ва идоранамоии сармояи инсонӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ таҳқиқ карда шудааст.

Дар ин боб таҳлили хеле хуби мафҳум ва концепсияи «Сармояи инсонӣ» таҳлили васеи илмӣ карда шуда, моҳият ва аҳамияти иқтисодии он мувофиқ ба дарк ва фаҳмиши муаллиф шарҳ дода шудааст (с.18-20).

Инчунин баррасии омилҳои ғолиб аст, ба монанди: омӯзишҳои зиёди илмӣ нақш ва аҳамиятнокии идоракунии захираҳои инсонӣ нисбат ба дигар захираҳо; сатҳи он дар болоравии нишондиҳандаҳои асосии иқтисодии ҷумҳурӣ; иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба сармоягузориҳои захираҳои ниёзи калон дорад (с.28-31; 38-40; 51-55).

Дар боби дуюм - «Таҳлили вазъи маълумотгирии касбӣ, ҳолати бозори меҳнат, сатҳи даромаднокии ва дараҷаи зисти аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон» оварда шуда, вазъи маълумотгирии касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун омилҳои рушди идоракунии сармояи инсонӣ; таҳлили ҳолати бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити имрӯза иқтисодӣ; таҳлили сатҳи даромаднокии ва дараҷаи зисти аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун сарчашмаи асосии инкишофи сармояи инсонӣ омӯхта шудааст.

Таҳлили хуб дар боби дуюм нишон дод, ки вазъи ҳозираи таҳсилоти касбӣ дар миқёси ҷумҳурӣ муайян гардида, таҳсилоти бефосилаи касбӣ ҳамчун яке аз роҳҳои асосии ноил гаштан ба мақсад доништа шуд ва дар оянда аз ин роҳ самаранок истифода намудан пешниҳод карда шуд (с. 67-73).

Ғайр аз он, муқаррар карда шуд, ки даромаднокии аҳоли ва сатҳи зиндагии аҳоли дар ҳудуди ҷумҳурӣ сол аз сол рушд ва инкишоф ёфта

истода, барои боз ҳам беҳбуд бахшидан ба сармоягузори захираи инсонӣ моро зарур аст, маблағҳои заруриро ҷудо карда, мутахассисони ояндаро мувофиқ ба талаботи бозори меҳнат омода намоем (с.75-85).

Дар боби сеюм - «Роҳҳои мукамалгардонӣ ва инкишофдиҳии менеҷменти сармояи инсонӣ дар шароити рушди зудтағйирёбандаи иқтисодиёт» таҳия гардида оиди таълимотгирии бефосилаи касбӣ ҳамчун асоси рушд ва инкишофёбии сармояи инсонӣ дар менеҷменти муосири касбӣ; равандҳои ташаккулдиҳии сармояи инсонӣ ҳамчун омили асосии рушди инноватсионии менеҷменти касбӣ; механизми рушди унсурҳои ташкилдиҳандаи менеҷменти сармояи инсонӣ дар шароити ҷаҳонишавии иқтисодиёт баррасӣ карда шудаанд.

Инчунин бояд қайд кард, ки дар рисола механизми рушди унсурҳои ташкилдиҳандаи сармояи инсонӣ дар шароити ҷаҳонишавии иқтисодиёт таҳия ва аз ҷиҳати назариявӣ асоснок карда шудааст ва пешниҳод карда шудааст, ки ин унсурҳо доиман дар мади назар бошанд ва сармоягузориҳо ба ин захираи нодири иқтисодӣ бояд рушд ва такмил дода шаванд(с.107-110; 123-128; 143-148).

Дар хулоса ва пешниҳодот натиҷаҳо ҷамъбаст гардида тавсия ва пешниҳодҳои мушаххас барои ҳалли муаммоҳои дар диссертатсия баррасӣ гашта оварда шудаанд (с.150-153).

5. Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо.

Бо вучуди илман ва амалан натиҷаҳои масъалаи гузошташуда дар диссертатсия таҳқиқи худро ёфта бошад ҳам, дар қор як қатор пешниҳодҳо дода шудааст, ки дар оянда метавонад ба беҳтар гардонии равандҳои таҳлили масъалаҳои раванди ҷараёнҳои идоракунии сармояи инсонӣ буда, бо натиҷаҳои зерин, ки дар раванди таҳқиқот ба даст оварда шудаанд, муайян карда шудааст, ва таъсири худро расонад.

Натиҷаҳои таҳқиқотҳои методологӣ назариявии гузаронидашударо метавонам дар чунин самтҳо самаранок истифода намуд:

- барои гузаронидани таҳқиқоти амалию назариявӣ нақш ва аҳаммияти идоракунии захираҳои инсонӣ дар рушди иқтисодиёт;

- дар раванди таҳия ва амалисозии барномаҳои ҳукуматӣ ва давлатии стратегияи рушди иқтисодии Тоҷикистон, хусусан дар равишҳои муайянкунандаи рушд ва инкишофдиҳии захираҳои инсонӣ;

- истифодаи натиҷаи таҳқиқот барои ташаккули ҷомеаи иттилоотии касбӣ мақоми хосса дорад.

- дар дарсҳо ва курсҳои махсуси амалию назариявӣ аз фанҳои менеҷмент, иқтисодиёти меҳнат, идоракунии захираҳои инсонӣ, назорати ҳайати коргарон, рушди нерӯи инсонӣ ва ғайра метавон истифода кард.

Бояд қайд намуд, ки тавсияҳои мазкур барои самаранок истифодабарии захираҳои инсонӣ дар миқёси Ҷумҳурии Тоҷикистон ва минтақаҳои алоҳидаи он нақши калидӣ доранд.

Ба андешаи мо дар диссертатсияи тақризшаванда дар баробари ҷанбаҳои мусбӣ камбудҳои алоҳида ба назар мерасанд, ба монандӣ:

1. Дар муқадимма, дар бораи мувофиқати мавзӯи тадқиқот ба ҳадафҳо ва вазифаҳои стратегӣ ва миёнамӯҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон камтар гуфта шудааст. Ҳамзамон, дар Стратегияи миллии рушди Тоҷикистон барои давраи то 2030 ва дар Барномаи миёнамӯҳлати рушди кишвар барои солҳои 2016-2020 ва дар Лоихаи Барномаи рушди миёнамӯҳлати Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025, боби "Рушди сармояи инсонӣ" мақоми махсусро ишғол мекунад. Ва ин ҳуҷҷатҳо низ дар рӯйхати адабиёти истифодашуда инъикос нашудаанд.

2. Дар саҳифаи 5, дар баҳши "Дараҷаи омӯзиши мавзӯи таҳқиқот" муаллиф 15 донишманди Тоҷикистонро зикр кардааст, ки бо ин мавзӯъ машғуланд. Ва ҳуди рисола дар маводҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон навишта шудааст. Аммо дар ҳуди матн истинодҳо ба асарҳои танҳо 8 муаллиф мавҷуданд.

Ман фикр мекунам, ки олимони мо сазовори тавачҷӯҳи бештаранд.

3. Фарқият байни сармояи инсонӣ ва нерӯи (потенсиали) инсонӣ бояд аниқтар муайян карда шавад.

4. Ба андешаи мо, муаллиф мебоист мушаххастар қайд мекард, ки бо идоракунии сармояи инсонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити рушди босуръати ҷаҳонии иқтисодӣ чӣ мешавад.

5. Муаллиф ба масъалаҳои бозори меҳнат ва шуғл дар заминаи идоракунии сармояи инсонӣ диққати махсус ва комилан дуруст додааст.

Аммо (ба андешаи мо) зарур буд, ки натиҷаҳои татбиқи Стратегияи давлатии рушди бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020 (баррасӣ аллақай омода аст), инчунин Концепсияи таҳияшудаи шуғли пурмахсул дар соли 2030 (ин ҳуҷҷатҳо дар рӯйхати адабиёти истифодашуда низ нишон дода нашудаанд).

6. Рисола инчунин хатогиҳои грамматикӣ, услубӣ ва таҳриро дар бар мегирад.

Аммо бояд гуфт, ки эродҳои қайдшуда баҳои мусбии рисоларо коҳиш намекунанд.

Автореферат ва асарҳои нашршудаи муаллиф муқарраротҳои асосии таҳқиқоти рисоларо инъикос мекунанд.

Навгонӣ ва натиҷаҳои тадқиқот ба бандҳои зерини Шиносномаи ихтисосҳои КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯйи самти ихтисоси 08.00.05 - Иқтисодиёт ва идоракунии хоҷагии халқ (менечмент) иҷро гардида, бо бандҳои 10.19 -Ҳаёти идоракунӣ: нақш ва мақоми онҳо дар низоми идоракунӣ. Ташаккул, оmodасозӣ ва инкишофи кадрҳои идоракунӣ. Идоракунии карера ва пешравии касбӣ-вазифавии кадрҳо. Усулҳои ҳавасмандгардонии менечерони зинаи олӣ; 10.20 - Идоракунии захираҳои инсонӣ ҳамчун шакли махсуси фаъолияти касбӣ: мақсад, принципҳо, таҳаввулоти нигаришҳо. Моҳияти вазифаҳои иқтисодӣ ва иҷтимоии идоракунии ҳаёти корхонаҳо ва ташкилотҳо. Салоҳиятнокии ҳаёт ва салоҳиятнокии ташкилот. Сиёсати кадрӣ: таҳия ва татбиқ. Инноватсия ва ташкили фаъолияти меҳнатӣ ва идоракунии

хайат. Ташкил ва амалисозии корҳо оид ба идоракунии хайат, ки бо шиносномаи ихтисоси КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқат менамояд.

6. Мувофиқати диссертатсия ба тартиби додани дараҷаи илмӣ ва унвони илмӣ.

Дар охир бояд қайд намуд, ки кори диссертатсионии тақризшаванда пурра анҷомёфта мебошад, ки навғониҳои илмӣ ба дастоварда ва аҳамияти амалиро дар худ таҷассум менамояд. Автореферат ва мақолаҳои нашргардидаи муаллиф дар худ таркибу мундариҷаи асосии диссертатсия ва навғониҳои илмӣ онро ифода менамояд. Диссертатсияи илмӣ Давлатов Сорбон Назримадович дар мавзӯи “Идоракунии сармояи инсонӣ дар шароити зудтағйирёбандаи ҷаҳонишавии иқтисодӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)” дар дараҷаи баланд иҷро гардидааст ва натиҷаи таҳқиқоти мустақилона ба охир расондаи муаллиф дар мавзӯи муҳим мебошад. Рисолаи илмӣ иҷрошуда ба талаботи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба диссертатсияи номзадӣ ҷавобгӯй буда, муаллифи он сазовори ба ӯ додани дараҷаи илмӣ номзадӣ илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.05 – иқтисодиёт ва идоракунии хоҷагии халқ: менеҷмент, мебошад.

Муқарризи расмӣ,
номзоди илмҳои иқтисодӣ, дотсент
мудирӣ шуъбаи таҳқиқотҳои
институтсионалӣ ва иқтисодиёти
бахши иҷтимоии Институти иқтисодиёт
ва демографияи АМИТ

Р.М. Бабаджанов

Суроға: 734024 Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, кӯчаи С. Айни 44,
Тел: (992-37) 227-15-57,
E-mail: bagumi@mal.ru.,

Имзои н.и.и., дотсент Бабаджанов Р.М.-ро
тасдиқ менамоям:

Сардори шуъбаи кадрҳо

Э. Курбонов